

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Баланың сөйлеу қабілетін дамытуда балабақшаның рөлі

ЖАРИЯЛАНДЫ
15.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/172855/>**Аты-жөні: Акишева Гульбаршин Айткалиевна****Лауазымы: тәрбиеші****ШҚО облысы****Тарбағатай ауданы****Тұғыл ауылы****“Жасулан” бөбекжайы” КМҚК**

Кіріспе: Баланың сөйлеу қабілеті оның жалпы дамуында маңызды орын алады. Сөйлеу дағдылары – баланың өз ойын, сезімін, ниетін, қажеттіліктерін басқаларға жеткізу қабілеті, ол қоғамда өмір сүрудің негізі болып табылады. Баланың сөйлеу қабілетін дамытуда балабақша маңызды рөл атқарады, себебі бұл кезеңде балалардың сөйлеу дағдылары қарқынды дамиды. Балабақша – бұл баланың әлеуметтік ортаға бейімделу кезеңі, онда балалар өзара қарым-қатынас жасап, жаңа дағдылар мен білімдер алады. Бұл мақалада балабақшаның баланың сөйлеу қабілетін дамытудағы рөлі, әдістері мен мүмкіндіктері қарастырылады.

1. Балабақшадағы тілдік дамудың негізі

Балабақшадағы тілдік даму баланың жалпы интеллектуалдық дамуына тікелей ықпал етеді. Балабақшаға барған әрбір бала жаңа ақпараттар алып, жаңа сөздер үйренеді, басқа балалармен қарым-қатынас жасап, өзінің эмоцияларымен бөлісуді үйренеді. Балабақша – бұл балалар үшін жаңа әлеуметтік ортаны құрайтын орын, онда олар қоғамның мүшесі болуды, тіл арқылы өзара әрекеттесуді үйренеді.

Балабақшадағы оқу мен тәрбие процесі баланың сөйлеу қабілетінің қалыптасуы мен дамуына үлкен әсер етеді. Балабақшада балалар тек теориялық білім алумен шектелмейді, олар іс-әрекет, ойын, шығармашылық арқылы тілін дамытады. Мысалы,

балабақшадағы түрлі ойындар мен оқу бағдарламалары баланың сөздік қорын байытып, сөйлеу дағдыларын жетілдіреді.

2. Балабақшада тіл үйретудің әдістері мен тәсілдері

Балабақшадағы педагогтар балалардың сөйлеу қабілеттерін дамыту үшін әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолданады. Бұл әдістердің көпшілігі балаларға табиғи түрде сөйлеуді үйретуге бағытталған.

2.1. Ойын әдісі

Ойын – баланың тілін дамытудағы ең тиімді әдіс. Балалар ойын арқылы тек көңіл көтеріп қана қоймай, өз ойларын білдіруді, басқа балалармен қарым-қатынас жасауды, жаңа сөздер мен фразаларды үйренеді. Мысалы, рөлдік ойындар (дәрігер, сатушы, мұғалім болу) балаларға әртүрлі сөйлеу дағдыларын меңгеруге көмектеседі. Ойын кезінде балалардың сөздік қоры байып, сөйлемдерді құрастыруда дағдылар қалыптасады.

2.2. Әңгіме айту және тыңдау

Балабақшада балалармен әңгімелесу, олардың сұрақтарына жауап беру, жаңа ақпараттармен таныстыру – сөйлеу қабілетін дамытудың маңызды әдісі. Әсіресе, педагогтар баланы тыңдап, оның сөзін дұрыс әрі түсінікті түрде қайта айтып, түзетіп отыруы керек. Әңгіме жүргізу барысында балалар тек сөздерді дұрыс айту ғана емес, олардың мағынасын түсініп, сөйлеу мәнерін дұрыс қолдануды да үйренеді.

2.3. Қойылымдар мен өлеңдер

Балабақшада балаларға қойылымдар қою, өлеңдер айту арқылы сөйлеу қабілетін дамытуға ерекше көңіл бөлінеді. Бұл әдіс баланың тілін дамытумен қатар, оның шығармашылық қабілеттерін де шыңдайды. Қойылымдар мен өлеңдер баланың сөздік қорын байытып, сөйлеу мәдениетін жетілдіреді.

2.4. Кітап оқу және ертегілер

Балабақшада балаларға кітаптар оқып, жұмбақтар шешу, ертегілер айтып беру олардың сөйлеу қабілетін дамытудың маңызды жолы болып табылады. Оқу арқылы балалар жаңа сөздер мен тіркестер үйренеді, сөйлемдерді дұрыс құрастыруды меңгереді. Сонымен қатар, ертегілер арқылы балалардың қиял-ғажайып ойлау қабілеті мен тілдік қоры да дамиды.

3. Балабақшадағы тәрбиешінің рөлі

Балабақшада баланың сөйлеу қабілетінің дамуына тәрбиешілер мен мұғалімдердің рөлі зор. Олар балалармен жиі сөйлесіп, олардың тілін дамытудың түрлі әдіс-тәсілдерін қолданады. Тәрбиеші балаларды әңгімеге тарту, жаңа сөздер үйрету, ойындар

ұйымдастыру арқылы олардың тілін дамытуға ықпал етеді.

Тәрбиешінің балалармен қарым-қатынасы, олардың әрбір сөзіне көңіл бөлуі, тыңдауы маңызды. Егер тәрбиеші балалардың сөйлеу дағдыларын жетілдіруге жауапкершілікпен қарап, әртүрлі әдістерді қолданса, онда баланың сөйлеу қабілеті жақсы дамиды.

4. Балабақшадағы тілдік орта

Балабақша – баланың тілін дамыту үшін ең маңызды орындардың бірі, себебі мұнда бала әртүрлі тілдік ортаға түседі. Балалар бір-бірімен ойындар ойнаған кезде, топта сөйлескенде, олар жаңа сөздер мен сөйлеу дағдыларын меңгереді. Бір-бірімен пікір алмасу арқылы балалар өз ойларын дәл әрі түсінікті түрде айтуға үйренеді.

Балабақшадағы балалардың арасындағы қарым-қатынас арқылы олар өз тілін жетілдіреді. Егер топта балалар әртүрлі сөйлеу деңгейінде болса, тәрбиеші олардың деңгейіне сәйкес жұмыс жүргізеді, әр баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, тіл үйретуді тиімді ұйымдастырады.

5. Балабақшадағы сөйлеу қабілетінің дамуы және ерте түзету

Егер баланың сөйлеу қабілетінде ауытқулар байқалса, балабақша мұғалімдері мен логопедтер ерте араласып, түзету жұмыстарын жүргізуі керек. Балабақшада тіл дамытудың арнайы бағдарламалары мен түзету әдістері бар. Балабақшадағы логопед балалардың тілін түзету мақсатында арнайы жаттығулар мен ойындарды ұйымдастырады, сөйлеу ақауларын түзету бойынша жұмыс жүргізеді. Ерте түзету жұмыстары баланың болашақтағы сөйлеу қабілетінің дамуына оң әсер етеді.

6. Қорытынды

Балабақша – баланың сөйлеу қабілетін дамытудағы маңызды орындардың бірі. Бұл жерде балалар тек жаңа сөздер үйреніп қана қоймай, өз ойларын дұрыс жеткізуді, басқа балалармен қарым-қатынас жасауды, әлеуметтік дағдыларды меңгереді. Балабақшадағы тәрбиешілердің әдіс-тәсілдері, ойындар, кітаптар, қойылымдар арқылы балалардың тілін дамытуға үлкен ықпал етіледі. Сонымен қатар, балабақшадағы түзету жұмыстары баланың сөйлеу қабілетін жетілдіруде маңызды рөл атқарады. Осылайша, балабақша балалардың сөйлеу дағдыларын дамытуда ерекше орын алады, әрі олардың әлеуметтік өмірге бейімделуінің маңызды кезеңі болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Меңжанова А. «Мектепке дейінгі педагогика»
2. «Бала мен балабақша» Республикалық педагогикалық журнал. №6 2018жыл.
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту журналы №6. 2018ж
4. Интернет желісі.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.